

مسجد جامع بروجرد یکی از نخستین مسجدهای ساخته شده در ایران است

درسنامه، پاسخ فعالیت ها، نمونه سؤال

درس ۱۵

پس از کودتای ۲۸ مرداد و بازگشت محمد رضا شاه به سلطنت، در حالی که مردم ایران از شکست نهضت ملی شدن نفت و تسلط دوباره بیگانگان بر کشورشان ناراحت بودند، آمریکایی ها برای جلوگیری از وقوع قیام های مردمی و حفظ حکومت پهلوی، به شاه توصیه کردند که در امور مختلف اجتماعی و اقتصادی کشور تغییراتی ایجاد کند. برخی از این تغییرات عبارت بودند از:

الف) تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی

حکومت پهلوی در سال ۱۳۴۱ ش، قانون انجمن های ایالتی و ولایتی (شوراهای استان و شهرستان) را تغییر داد. اساسی ترین این تغییرات عبارت بودند از:

۱) لغو شرط مسلمان بودن برای انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان؛

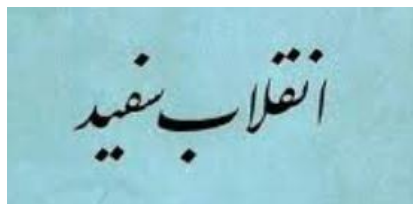
۲) لغو سوگند به قرآن از سوی انتخاب شوندگان و تبدیل آن به سوگند به کتاب آسمانی.

امام خمینی هدف حکومت از این تغییرات را مخالفت با اسلام و تخریب ارزش های اسلامی دانست

مخالفت جدی امام و سایر علما، باعث شد تا دولت شاه تصویب نامه را لغو کند.

ب) اصول شش گانه

محمدرضا شاه مدت کوتاهی پس از لغو تصویب نامه انجمن های **ایالتی و ولایتی**، اعلام کرد که **اصول شش گانه ای** را با عنوان **انقلاب سفید** به همه پرسى خواهد گذاشت.

امام خمینی و سایر علمای مبارز یقین داشتند که اجرای این اصول، موجب افزایش سلطه **آمریکا** بر ایران و وابستگی بیشتر سیاسی و اقتصادی کشور ما به بیگانگان می شود. بنابراین، امام خمینی ضمن غیرقانونی شمردن همه پرسى اصول شش گانه، از مردم خواست که در آن شرکت نکنند. همه پرسى اصول شش گانه در **بهمن ۱۳۴۱** برگزار شد و حکومت پهلوی اعلام کرد که بیشتر مردم با اصول شش گانه موافق اند.

با فرا رسیدن ماه **محرم**، **امام خمینی** به مداحان و سخنرانان مذهبی یادآوری کرد که سکوت در برابر حکومت ستمگر، کمک به دشمنان اسلام است و از آنان خواست که خطر **اسرائیل** را به مردم گوشزد کنند.

مأموران رژیم شاه، امام خمینی را به دلیل سخنرانی تاریخی خود در عصر **عاشورا (۱۳ خرداد)** در مدرسه **فیضیه قم** دستگیر و در یکی از **پادگان های نظامی تهران** زندانی کردند.

امام خمینی در سخنان خود، **شاه** را به دلیل ستمگری، همکاری با **اسرائیل** و وابستگی به **آمریکا** به شدت محکوم کرد. دستگیری امام، موجب خشم و اعتراض گسترده مردم مسلمان ایران شد. شدیدترین اعتراض ها در شهرهای **قم**، **تهران** و **ورامین** صورت گرفت. رژیم شاه به مأموران خود دستور داد که تظاهرکنندگان را به گلوله ببنند و قیام را سرکوب کنند.

آمریکا دولت ایران را مجبور کرد که به مأموران **نظامی آمریکا** علاوه بر تأمین هزینه های آن ها **مصونیت قضایی** یا **حق کاپیتولاسیون (قضاوت سپاری)** نیز بدهد. بر اساس این مصونیت، اگر آمریکایی ها در ایران مرتکب هر جرمی می شدند، دادگاه های ایران حق رسیدگی به جرم آنها را نداشتند. **امام خمینی** دادن مصونیت قضایی به آمریکاییان را **اقدامی ذلت بار** و **خلاف استقلال** کشور شمرد و **شاه** را به سبب وابستگی به آمریکا به شدت **سرزنش** کرد.

حکومت پهلوی، امام خمینی را در **۱۳ آبان ۱۳۴۳** به **ترکیه** تبعید کرد. حدود یک سال بعد، تبعیدگاه امام از **ترکیه** به **عراق** تغییر یافت و تا مهر **۱۳۵۷** امام در شهر **نجف** ساکن بود.

قشرهای مختلف مردم به ویژه روحانیان، فرهنگیان، دانشجویان و بازاریان پس از تبعید رهبر نهضت، به مبارزه ادامه دادند.

علاوه بر یاران و پیروان امام خمینی، گروه های دیگری نیز با عقاید سیاسی متفاوت در مبارزه با حکومت پهلوی شرکت داشتند.

برخی از عالمان و اندیشمندان مانند **شهید مطهری**، **آیت الله طالقانی** و **دکتر علی شریعتی** با سخنرانی، نوشتن کتاب و مقاله و برگزاری کلاس های تفسیر قرآن و نهج البلاغه در مساجد، حسینیه ها و دانشگاه ها، **اسلام انقلابی** را به **جوانان** معرفی می کردند.

در سال ۱۳۵۶ چنین به نظر می رسید که حکومت پهلوی در اوج قدرت است؛ اما مردم ایران به دلیل مسائل و مشکلات مختلف فرهنگی، سیاسی و اقتصادی از شاه و سیاست های او ناراضی بودند.

اوضاع

ایران

در

آستانه

انقلاب

اسلامی

عدم توجه حکومت پهلوی به فرهنگ و ارزش های اسلامی و ترویج بی بند وباری در برنامه های رادیو و تلویزیون و سینما.

وابستگی حکومت پهلوی به بیگانگان و نفوذ و دخالت کشورهای خارجی به ویژه آمریکا در امور ایران.

نادیده گرفتن حقوق ملت و اصول قانون اساسی مشروطه توسط رژیم پهلوی و در پیش گرفتن سیاست استبداد و سرکوب.

عدم آزادی روزنامه ها برای انتقاد از شاه و مقام های حکومتی و تهدید مخالفان به اعدام، زندان و تبعید.

حیف و میل و غارت ثروت و سرمایه های ملی کشور توسط خاندان پهلوی و مقام های حکومتی.

در آبان سال ۱۳۵۶ **حاج آقا مصطفی خمینی** فرزند بزرگ امام به طرز مشکوکی درگذشت. مردم در مجالس ختم حاج آقا مصطفی ضمن ابراز ارادت و احترام به امام خمینی، خشم خود را نسبت به حکومت شاه نشان دادند.

در ۱۷ دی ۱۳۵۶ مقاله توهین آمیزی نسبت به امام خمینی در روزنامه **اطلاعات** منتشر شد. این مقاله همچون کبریتی بر انبار باروت انقلاب بود.

مردم قم در ۱۹ دی ۱۳۵۶ در اعتراض به انتشار مقاله توهین آمیز نسبت به امام روزنامه **اطلاعات**، به تظاهرات پرداختند، مأموران حکومت این تظاهرات را به خاک و خون کشیدند.

مردم تبریز به مناسبت چهلیم شهدای ۱۹ دی قم، در روز ۲۹ بهمن قیام کردند و تعداد زیادی از آنها شهید و زخمی شدند.

گسترش تظاهرات و اعتصاب ها در کشور

یکی از خونین ترین رویدادهای دوران انقلاب اسلامی در روز ۱۷ شهریور ۱۳۵۷ در تهران به وقوع پیوست، که به **جمعه سیاه** معروف شد. مأموران رژیم شاه تظاهرات مردم را در میدان ژاله (شهدای کنونی) به خاک و خون کشیدند و عده زیادی را شهید و زخمی کردند.

هجرت امام از نجف به پاریس

دولت عراق بخاطر گسترش قیام ملت علیه حکومت پهلوی، امام را وادار کرد که آن کشور را ترک کند. امام پس از ترک عراق در محله **نوفل لوشاتو** در حومه شهر **پاریس** در **فرانسه** اقامت گزید.

محمدرضا شاه در روز ۲۶ دی ماه کشور را ترک کرد.

رهبر انقلاب اسلامی در ۱۲ بهمن ۱۳۵۷ با استقبال بی نظیر و با شکوه مردم به میهن عزیز بازگشت

انقلاب اسلامی در ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ به پیروزی رسید.

ایمان و اعتقاد به اسلام

وحدت و استقامت ملت

رهبری قاطع امام خمینی

سه عامل مؤثر در موفقیت انقلاب

شعار انقلاب: استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی

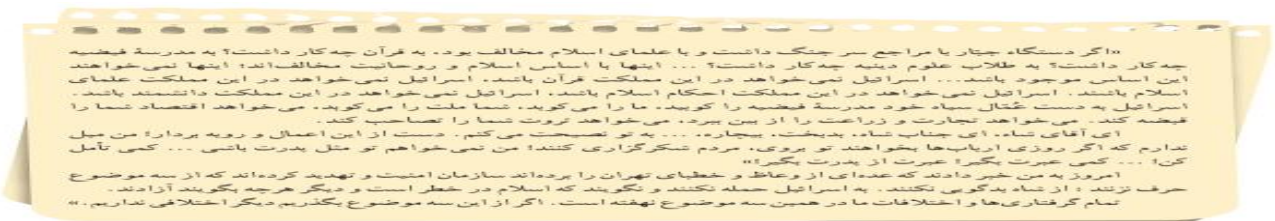

پاسخ فعالیت ها

۱. هدف آمریکا از ایجاد تغییرات در امور اجتماعی و اقتصادی ایران چه بود؟ از بین بردن زمینه قیام های مردم و حفظ حکومت پهلوی.

۲. به نظر شما هدف شاه از برگزاری همه پرسی اصول شش گانه چه بود؟ می خواست اجرای اصول شش گانه را قانونی و مورد توافق احاد مردم جلوه دهد.

۳. الف) کاربرگ شماره (۱۱) را انجام دهید.

الف) انگیزه اصلی امام از مخالفت و مبارزه با حکومت شاه چه بوده است؟ از بین بردن وابستگی کشور به بیگانگان تأمین حقوق ملت در چارچوب قوانین و ارزش های اسلامی.

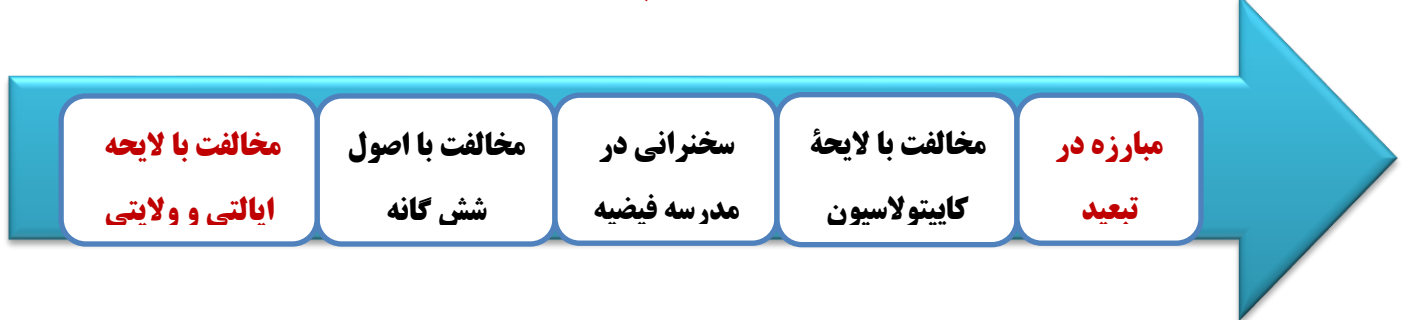
ب) از نظر امام خمینی، چه خطرها و تهدیداتی از جانب اسرائیل متوجه ایران بود؟ اسرائیل نمی خواهد در این مملکت قرآن باشد، اسرائیل نمی خواهد در این مملکت علمای اسلام باشند، اسرائیل نمی خواهد در این مملکت احکام اسلام باشد، اسرائیل نمی خواهد در این مملکت دانشمندان باشد، اسرائیل می خواهد اقتصاد شما را قبضه کند و تجارت و زراعت را از بین ببرد.

آیا این تهدیدها هم اکنون نیز وجود دارد؟ بله

ج) در سطر دوم بند آخر منظور امام از ارباب ها کیست؟ آمریکا و اسرائیل

د) امام به شاه نصیحت می کند که (از پدرت عبرت بگیر) به کدام واقعه اشاره دارد؟ شهریور ۱۳۲۰

۳. ب) اقدامات امام خمینی را در مبارزه با حکومت پهلوی به ترتیب روی نمودار بنویسید.

۴. دلایل سیاسی، فرهنگی اجتماعی و اقتصادی نارضایتی مردم از حکومت شاه را به بیان کنید.

۱. بی توجهی حکومت پهلوی به فرهنگ و ارزشهای اسلامی (فرهنگی)
۲. وابستگی حکومت به بیگانگان و نفوذ و دخالت کشورهای خارجی در امور ایران (سیاسی)
۳. مطیع بودن نمایندگان مجلس شورای ملی و هیئت وزیران در برابر شاه (سیاسی)
۴. استبداد و سرکوب مخالفان توسط حکومت پهلوی (سیاسی)
۵. نادیده گرفتن حقوق ملت و اصول قانون اساسی مشروطه توسط رژیم پهلوی (سیاسی)
۶. عدم آزادی روزنامه ها و ترس آنان از انتقاد از شاه و مقام های حکومتی (اجتماعی)
۷. غارت ثروت و سرمایه های ملی کشور توسط خاندان پهلوی و مقام های حکومتی. (اقتصادی)
۸. فقر و محرومیت و بی سوادی بیشتر مردم، به ویژه در روستاها و شهرهای کوچک (اقتصادی)

۶. کاربرد شماره (۱۲).

۱. عنوان اصلی بریده شماره ۱، مربوط به چه رویدادی است؟ جمعه سیاه ۱۷ شهریور ۱۳۵۷
۲. بر اساس خبر بریده شماره ۲، چرا امام عراق را ترک کردند؟ به دلیل مشکلات و محدودیت هایی که کشور عراق برای ایشان ایجاد کرده بود.
۳. به بریده شماره ۲ دقت کنید و بگویید حکومت شاه برای آرام کردن مردم چه قول هایی داد؟ آزادی زندانیان سیاسی و استفاده از صدا و سیما برای مخالفان.
۴. در بریده شماره ۳، منظور امام از (مملکت دو دولت ندارد، تو غیرقانونی هستی، برو) کدام دولت است؟ دولت بختیار
۵. در بریده شماره ۴، منظور از (کاخ ۵۷ ساله ظلم) چیست؟ طول مدت حکومت ظالمانه پهلوی
۶. به بریده شماره ۴ دقت کنید و بگویید با فروریختن کدام سنگرهای رژیم پهلوی، انقلاب پیروز شد. شورای سلطنت، نخست وزیری، مجلس شورا و سنا. تصرف پادگان ها و مراکز دولتی توسط مردم.